

XITOIY TASVIRIY SAN'ATI RANG TASVIRINING O'ZIGA XOS USLUBI

Rahimova Madina Yashnarjon qizi

Namangan davlat universiteti "San'atshunoslik" fakulteti Amaliy san'at va rang tasvir kafedrasida, II-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Maqolada Xitoy Tasviriy san'ati. Xitoy rangtasvirining o'ziga xos uslubi, "Rasm" tushunchasi rasm uchun ishlatiladigan materiallar o'rganiladi*

Kalit so'zlar : *rangtasvir, hunarmandchilik, akvarel, tabiat , ko'k- yashil, gullar, baliqlar, xattotlik, freska, Art Nouveau, Syurrealizm, tuproqli bo'yoqlar, tuval.*

Xitoy rassomligi davriga bag'ishlamoqchiman, chunki u olti ming yildan ko'proq vaqt davomida rivojlanib kelgan Sharq rassomlik yo'nalishi tarixida alohida sahifaga ega. Uning shakllanishi boshqa hunarmandchilik bilan chambarchas bog'liq edi. ijtimoiy o'zgarish va odamlar hayotidagi sharoitlar. Masalan, Xitoyda buddizm kirib kelganidan keyin diniy freskalar katta ahamiyat kasb etdi. Vaqtlarda (960-1127) tarixiy rasmlar mashhur bo'lib, boshqa narsalar qatori kundalik hayot haqida ham hikoya qiladi. Peyzaj rasmi mustaqil yo'nalish sifatida miloddan avvalgi IV asrda paydo bo'lgan. NS. Tabiat tasvirlari ko'k-yashil ranglar va xitoy siyohida yaratilgan. Va IX asrda rassomlar gullar, qushlar, mevalar, hasharotlar, baliqlar tasvirlangan, ularning ideallari va ulardagi davr xarakterini aks ettiruvchi rasmlarni bo'yashni tobora ko'proq boshladilar.

Xitoy rasmining xususiyatlari. An'anaviy xitoy rangtasviri o'zining o'ziga xos uslubi, shuningdek, rasm uchun ishlatiladigan materiallar bilan ajralib turadi, bu esa, o'z navbatida, sharq san'atining uslublari va shakllariga ta'sir qiladi. Birinchidan, xitoylik rassomlar rasm yaratish uchun maxsus cho'tkadan foydalanadilar. Bu akvarel rasmiga o'xshaydi va ayniqsa o'tkir uchi bor. Bunday vosita murakkab asarlar yaratish imkonini beradi va siz bilganingizdek, Xitoyda xattotlik uslubi hali ham keng qo'llaniladi. Ikkinchidan, siyoh hamma joyda bo'yoq sifatida ishlatiladi - xitoy siyohi (u boshqa ranglar bilan birlashtirilgan, lekin u mustaqil bo'yoq sifatida ham ishlatiladi). Bu ikki ming yildan beri sodir bo'ldi. Shuni ham ta'kidlash joizki, qog'oz paydo bo'lishidan oldin u Xitoyda ipak ustiga chizilgan. Bugungi kunda zamonaviy hunarmandlar o'z ishlarini qog'ozda ham, ipak yuzasida ham bajaradilar.

"PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE IMPLEMENTATION OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH"

Bu rasm chizishning barcha texnik imkoniyatlaridan uzoqdir. Yuqorida aytilganlarga qo'shimcha ravishda, boshqa ko'plab (guash, pastel, tempera, freska, akril, mum, shisha ustida rasm, chinni va boshqalar), shu jumladan san'atning mualliflik versiyalari mavjud. "Rasm" tushunchasi tom ma'noda "hayotni yozish", voqelikni jonli, ustalik bilan, ishonarli tasvirlash ma'nosini bildiradi. Tuvalingizda nafaqat har bir tafsilotni, har bir arziyas narsani, lahzani, balki ma'lum bir davrning kayfiyatini, his-tuyg'ularini, rangini, butun san'at asarining uslubi va janrini yetkazib berish. Tuval tushunchasining eng ko'p ishlatilishi bu bilan bog'liq rassom uchun uni bo'yash uchun maxsus tayyorlangan mato. Tuval ustiga chizilgan rasmlarning tarixiy yozuvlari mavjud XV asr, uning mashhurligi uzoqqa cho'zilgan bo'lsada qayta tayyorlash mumkin. Tuval silliq va juda oq boladi.

Rassomlik qadimgi san'at turlaridan biri bo'lib, u ko'p asrlar davomida paleolitning qoyatosh rasmlaridan XX va hatto XXI asrning so'nggi tendentsiyalarigacha evolyutsiyani boshdan kechirgan. Bu san'at amalda insoniyat paydo bo'lishi bilan tug'ilgan. Qadimgi odamlar, hatto o'zlarini inson sifatida to'liq anglamagan holda, atrofdagi dunyoni sirtida tasvirlash zarurligini his qilishgan. Ular ko'rgan hamma narsani chizdilar: hayvonlar, tabiat, ov sahnalari. Bo'yash uchun ular tabiiy materiallardan tayyorlangan bo'yoqlarga o'xshash narsalarni ishlatishgan. Ular tuproqli bo'yoqlar, ko'mir, qora kuyik edi. Cho'tkalar hayvonlarning sochlaridan yasalgan yoki oddiygina barmoqlaringiz bilan bo'yalgan. O'zgarishlar natijasida rangtasvirning yangi turlari va janrlari paydo bo'ldi. Antik davrdan keyin antik davr keldi. Rassomlar va rassomlarning intilishi atrofdagi haqiqiy hayotni, masalan, odam ko'rganini takrorlash uchun paydo bo'ldi. Renderlashning aniqligiga intilish istiqbol asoslari, turli tasvirlarning oq-qora konstruksiyalari asoslari va buni rassomlar tomonidan o'rganishga sabab bo'ldi. Va ular, birinchi navbatda, devor tekisligida, fresk rasmida hajmli bo'shliqni qanday tasvirlashni o'rganishdi. Ba'zi san'at asarlari, masalan, hajmli makon, chiaroscuro xonalarni, din markazlarini va dafnlarni bezash uchun ishlatila boshlandi.

Rassomlik o'tmishidagi keyingi muhim davr o'rta asrlardir. Bu davrda rangtasvir ko'proq diniy xarakterga ega bo'lib, san'atda dunyoqarash o'z aksini topa boshladi. Rassomlarning ijodi ikona rasmlari va dinning boshqa ohanglariga qaratilgan. Rassom ta'kidlashi kerak bo'lgan asosiy muhim fikrlar voqelikning to'g'ri tasviri emas, balki eng xilma-xil rasm asarlarida ham ma'naviyatning uzatilishi edi. O'sha davr ustalarining rasmlari o'zining ifodali konturlari, rangi va yorqinligi bilan hayratlanarli edi. O'rta asrlarning rasmlari

bizga tekis ko'rinadi. O'sha davr ijodkorlarining barcha obrazlari bir chiziqda. Va shuning uchun ko'plab asarlar bizga biroz stilize qilingan ko'rinadi.

Kulrang o'rta asrlar davri Uyg'onish davrining yorqinroq davriga to'g'ri keldi. Uyg'onish davri bu san'atning tarixiy rivojlanishida yana bir bor burilish yasadi. Jamiyatdagi yangi kayfiyatlar, yangi dunyoqarash rassomga: rangtasvirning qaysi jihatlarini to'liqroq va aniqroq ochishni buyura boshladi. Portret va landshaft kabi rasm janrlari mustaqil uslubga aylanadi. Rassomlar inson va uning his-tuyg'ularini ifodalaydi ichki dunyo rasm chizishning yangi usullari orqali. XVII-XVIII-asrlarda rassomchilik yanada jiddiy o'sdi. Bu davrda katolik cherkovi o'z ahamiyatini yo'qotadi va rassomlar o'z asarlarida odamlar, tabiat, kundalik va kundalik hayotning haqiqiy qarashlarini ko'proq aks ettiradilar. Bu davrda barokko, rokoko, klassitsizm, mannerizm kabi janrlar ham shakllangan. Romantizm paydo bo'ladi, keyinchalik u yanada ajoyib uslub - impressionizm bilan almashtiriladi.

XX asrning boshlarida rangtasvir keskin o'zgardi va zamonaviy san'atning yangi yo'nalishi - mavhum rangtasvir paydo bo'ldi. Ushbu tendentsiya g'oyasi inson va san'at o'rtasidagi uyg'unlikni etkazish, chiziqlar va ranglarning yorqin kombinatsiyalarida uyg'unlikni yaratishdir. Bu san'atning ob'ektivligi yo'q. U haqiqiy tasvirning aniq uzatilishiga intilmaydi, aksincha - rassomning qalbidagi narsalarni, uning his-tuyg'ularini etkazadi. Ushbu san'at turida shakllar va ranglar muhim rol o'ynaydi. Uning mohiyati ilgari tanish bo'lgan narsalarni yangi usulda etkazishdir. Bu erda rassomlarga o'z tasavvurlari uchun to'liq erkinlik beriladi. Bu avangard, underground, abstrakt san'at kabi zamonaviy yo'nalishlarning paydo bo'lishi va rivojlanishiga turtki berdi. Yigirmanchi asrning oxiridan to hozirgi kungacha rangtasvir doimo o'zgarib turadi. Biroq, barcha yangi yutuqlar va zamonaviy texnologiyalarga qaramay, rassomlar hali ham mumtoz san'at - moyli va akvarel bo'yoqlariga sodiq qolishadi, bo'yoq va tuvallardan foydalangan holda o'zlarining durdonalarini yaratadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Taktash R.X., *Izobrazitelnoye iskusstvo Uzbekistana*, T., 1972; *Iskusstvo Sovetskogo Uzbekistana*, M., 1976.
2. Шарипжонов, М., & Икромова, М. Д. (2018). *TASVIRIY SAN'ATDA ANIMALIZM JANRI*. *Научное знание современности*, (5), 94-96.

3. T. Qo'ziyev , A. Egamov, T. Qanoatova, A. Nurqobilova, „Rangtasvir " , T;„San'at" jurnali nashriyot, 2003.

4. Рисунок, живопись, композиция" (Авт. сост. Н. Н. Ростовцев, С.Е . Итнатъев. Е. В. Шорохов). М, : „Просвещение ", 1989.

5. S. A. Abdullayev . Rangtasvir . O'quv uslubiyo qo'llanma. T. 2003.

6. Baymetov, B. B., & Sharipjonov, M. S. O. (2020). Development Of Students' Descriptive Competencies In Pencil Drawing Practice. The American Journal of Social Science and Education Innovations, 2(08), 261-267.

7. Baymetov, B., & Sharipjonov, M. (2021). OLIY PEDAGOGIK TA'LIMDA TALABALARGA INSON QIYOFASINI AMALIY TASVIRLASH JARAYONIDA IJODIY KOMPYETYENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH. Academic Research in Educational Sciences, 2(3), 1066-1070.

8. Boltaboyevich, B. B., & Shokirjonugli, S. M. (2020). Formation of creative competences of the fine art future teachers describing geometrical forms (on sample of pencil drawing lessons). ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 10(5), 1996-2001.

9. Байметов, Б., & Шарипжонов, М. (2020). ОЛИЙ ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМДА ТАЛАБАЛАР ИЖОДИЙ ҚОБИЛИЯТЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА ИНДИВИДУАЛ ТАЪЛИМ БЕРИШ МЕТОДИКАСИ (ҚАЛАМТАСВИР МИСОЛИДА). Academic research in educational sciences, (4), 357-363.

10. Байметов, Б. Б., & Шарипжонов, М. Ш. (2020). ТАСВИРИЙ САНЪАТДАН МАЛАКАЛИ ПЕДАГОГ КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШДА НАЗАРИЙ ВА АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРНИНГ УЙҒУНЛИГИ. ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ, (SI-2№ 3).

11. Sharipjonov, M. S. O. G. L. (2021). OLIY PYEDAGOGIK TA'LIMDA TALABALARGA MUAMMOLI MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH TECHNOLOGIYALARI. Science and Education, 2(2), 435-443.

12. Шарипжонов, М. Ш. (2020). Бўлажак тасвирий санъат ўқитувчисининг касбий маҳоратларини такомиллаштиришда амалий машғулотларни ташкил этиш методикаси. Молодой ученый, (43), 351-353.